

'NARCORECONVERSIÓ'

En molts més aspectes dels previsible, les rutes de la droga són el reflex del món de final de segle i de les estranyes connexions internacionals que l'omplen. Als Estats Units es manifestava anys enrere l'adveniment d'un nou ordre mundial que, indiscriminadament, dividia el planeta en bons i dolents i decidia les relacions que podien tenir les dues parts. Per contra, la fisonomia del narcotràfic ofereix una radiografia de com i per què aquesta pretensió ha acabat en el no-res. De com les cultures i els interessos s'uneixen inexplicablement quan hi ha un negoci (que hom calcula que genera anualment més de 600.000 milions de dòlars, el negoci més lucratiu per darrere només del tràfic d'armes), més enllà de les barreres geopolítiques.

El narcotràfic genera anualment xifres de beneficis que superen aproximadament els 600.000 milions de dòlars.

Perquè la droga posa en contacte civilitzacions i idiosincràsies de països radicalment distints, l'estreta visió local del món que tenen els cultivadors amb la visió mercantilista planetària dels narcos: una barreja torbadora entre la tradició

i la més sofisticada tecnologia, entre el camperol, el químic, el gàngster, el comptable, el polític... La cooperació entre les forces de policia del globus, l'assumpció que els Estats Units han fet del narcotràfic com a "gran enemic" després de la caiguda del comunisme (des que Amèrica va començar la guerra de les drogues contra Llatinoamèrica, les distintes administracions ianquis han invertit en repressió dels narcòtics prop de 7 bilions de pessetes) i les contínues investigacions que els mitjans de comunicació han efectuat han obligat el comerç d'estupefaents a reinventar-se. Durant els 80, la transformació, l'exportació i la distribució del producte era a mans de grans organitzacions criminals. Sobretot, de la Cosa Nostra, dels *cartels* colombians, i de les màfies asiàtiques. De fet, la revolució que va significar

El nou ordre mundial és aquell establert per la teranyina mutant del narcotràfic. La seua realitat a les portes del tercer mil·lenni no té res a veure amb aquella que el definia fa uns anys, les grans organitzacions es descomponen en petites famílies i el nostre país esdevé el pont daurat entre Europa i Amèrica.

l'auge desmesurat de consum de cocaïna als Estats Units i l'arribada incessant de l'heroïna a Amèrica del Sud va ser fruit d'un pacte entre els gàngsters sicilians i els *narco-tzars* colombians, segellat per intermediaris de la màfia nord-americana.

Tot estava lligat aleshores: birmans, turcs i tailandesos sabien bé amb quines famílies italianes i marselleses havien de pactar per fer arribar els opiàcids al continent americà. Al seu torn, des de Miami, la capital de l'*esnifada*, les metralleres *uzi* i el crim dels anys 80, els cubano-americans i colombians distribuïen un firmament universal de coca que a Nova York i Los Angeles es convertia en una degeneració anomenada *crack*. No era fàcil trobar sobre la Terra un policia antinarcòtics que, almenys, no intuïra el camí de les onades

Els Estats Units han gastat en la seua lluita contra la repressió de les drogues prop de 7 bilions de pessetes.

que produïen els fluxos del negoci.

Però ara tot això és història, carnada per a pel·lícules, èpica subterrània per a estudiants de relacions internacionals.

Metamorfosi comercial. Per-

què avui les coses són ben diferents, continuen existint-hi les grans organitzacions delictives en joc, com ara les mexicanes, que són les que exerceixen avui l'hegemonia mafiosa que abans sostenia Colòmbia, i que han estat beneficiades pel tractat de lliure comerç que Nord-amèrica manté amb Mèxic. Però destaca un nou concepte de comerç organitzat a partir de clans (sobretot a l'Àfrica) o de petits empresaris i famílies en el sentit literal de la paraula. És el present i el futur: l'atomització mafiosa complica enormement el treball de la policia i desconcerta els analistes.

A Colòmbia, dels dos grans *cartels* dels 80 (Medellín i Cali, molt debilitats per guerres intestines i pel control de la policia) s'ha passat a més de 3.000 modestes i efectives organitzacions vinculades a

La cocaïna ja no és una droga 'in', però el seu consum és molt elevat. La guerra de les drogues pròpiament dita va començar amb l'imperi de la coca.

Atzucac

Jesús [nom fals] va nèixer l'any 1966 a Alaquàs, però prompte es va traslladar amb la seua família al barri valencià de Sant Marcel·lí. Des d'allí, i, en primera persona, conta la seua ansiosa història amb les drogues. "He estat drogat més d'un milió de vegades. Ho he passat molt bé i molt malament. No sabia dir per què em drogue. Podria dir que perquè és *guai*, i no mentiria. Però m'oblidaria de dir que també pot ser molt *xunga*, i ho és moltes vegades. Jo me note que tinc el cap com una mica tocat, i igual és per les ratlles, però no ho sé. Comence: als quinze anys me vaig tirar a la vida del carrer, on passaven les coses. Deixí d'estudiar, per a

vergonya dels meus pares, i me vaig fer amic de tios que fumaven molts porros i se follaven les ties que estaven més *al loro* del barri. Jo fumava com un cabró, i una nit vaig veure que un d'ells treia una xeringa i es

xutava. Clar, era cavall. Només la idea de clavar-me allò, me feia feredat, però ho vaig fer per demostrar que me sobraven collons. I uagh! El cavall és una puta purga! Vaig vomitar i me vaig cagar damunt i tot. No vull saber res del cavall, i vaig trencar amb aquells *gilipolles*."

"Dos anys després, comencí a treballar en la fàbrica de ferramentes del meu pare. Però ho vaig deixar quan comencí a eixir de nit per discoteques, les que després entrarien dins de la ruta del *bakalao*. A poc a poc me vaig ficar en el món de l'*speed*. Hòstia!, m'encantava. Vaig decidir-me a passar *speed* pels bars de la zona del Perelló, sobretot pel goig de poder tenir bosses de material per a fer-me'l. Durant un llarg temps, vaig ser el rei a les discoteques del *bakalao*, sobretot quan arribaren les *pastilles* (èxtasi). Sabia que eren el futur, i vaig guanyar molta pasta traficant, uns diners que guardava en un forat de casa. No he

fet ostentacions mai. Sabia que només els merdes es comporten d'eixa manera, gastant diners a cabassos, donant la nota. Menjar pastilles (fins a 25 en un cap de setmana) i ficar-me dos o tres grams de *speed* pel nas era la meua diversió. Però a mesura que me feia major, me canvií a la coca, que és una droga una miqueta més tranquil·la, més adulta. Me vaig centrar en el tràfic de coca, que donava més pasta i me proporcionava material de consum: comencí a fer-me les ratlles al mateix ritme que els cafès del dia, cada mitja hora. De la coca vaig passar a la base, a fumar la pasta de la *farlopa*."

"I mare meua!, d'una fumada te pega-

va una pujada que te cagaves. Com un *gilipolles*, me vaig enganxar a la base, què puc dir. Això sí, fumava en pipa de vidre, com els professionals. També fumava *ice*, una espècie de *speed* molt bèstia. Em vaig enganxar tant a

les fumades, que vaig descuidar el tràfic, i els majoristes ja no confiaven en mi. Me tallaren el subministrament, i ma mare va trobar-me la pasta que amagava a casa. La cabrona volia denunciar-me a la policia! La vaig convèncer perquè no ho fera, però es va quedar la guita. Me vaig veure sense un duro. Per aconseguir base, estiguí a punt de mamar-li-la a un majorista. Per sort, no arribí a fer-ho. Em va venir la raó i jo mateix em vaig forçar a deixar la base. Ara continue en el negoci, perquè els traficants es tornen a confiar de mi. Me faig uns quants grams de coca pel nas, però només els caps de setmana que isc de nit. Ja no *toque* material, simplement pose en contacte uns camells mitjans amb majoristes, i quan vull fer-me *farlopa*, en compre. Ser intermediari és la millor manera de fer negocis: guanyes diners, i no t'agarren mai amb res. Fins i tot els meus pares crec que han acceptat la situació. J. M. O.

Una mostra d'ice'. Droga química d'intensos efectes.

les bandes paramilitars. Les organitzacions peruanes i bolivianes (Perú, Bolívia i Colòmbia són els països *mare* de la coca) han aprofitat la pèrdua de poder dels *cartels* colombians per negociar amb màfies brasileres i argentines. A finals dels 90, la majoria dels estats sud-americans apareixen relacionats amb major o menor profunditat amb la producció o distribució de substàncies il·legals, i amb la neteja dels seus beneficis econòmics.

La multiplicació arreu del món d'organitzacions delictives respon a distints factors. El més evident és el creixement imparable de l'oferta. Sud-amèrica produïa a finals dels 80 entre 500 i 700 tones de clorhidrat de cocaïna. Avui, entre 800 i 1.200. La producció d'opi a l'Àsia ha passat de 1.000 tones a més de 4.000. Les superfícies de cannabis de Marroc han passat de 30.000 hectàrees a més de 70.000. És indefugible considerar la diversificació d'aquesta oferta i l'aparició de nous espais decisius de cultiu. Per exemple, Amèrica Llatina ha de compartir el regnat de la coca. El Triangle d'Or (Birmània, Laos, Tailàndia) i la Mitja Lluna d'Or (Pakistan, Iran, Afganistan) i les màfies turques han de fer el mateix amb l'heroïna. I el Marroc amb l'haixix. Perquè són moments de remodelació en les estratègies comercials: ara Sud-àfrica produeix coca; Àsia central, Ucraïna i els Balcans, cascals (l'origen de l'opi i de l'heroïna); Colòmbia, cascals i cannabis, i tota l'Àfrica sub-sahariana cultiva marihuana; Xina i Àsia central intensifiquen el conreu de l'opi... Un mapa-trencaclosques de gran complexitat.

No obstant això, l'expansió infinita del tràfic que defineix l'actualitat, ha arribat amb l'imperi dels laboratoris químics que operen per tot arreu: la cocaïna o l'heroïna ja es poden sintetitzar, i tot i que el procediment no és fàcil, sempre és més senzill que importar-ne des de les zones productores.

Les drogues de síntesi (anfetamines, èxtasi, *speed*, etc.) són produïdes per químics clandestins des del mateix indret geogràfic on es consumeixen. Han rebotat el negoci: quan una deixa de ser de moda se

substitueix per una altra de nova que supera els efectes de l'anterior. A banda d'Holanda, Rússia i els països de l'Est han entrat de cap en el tràfic. Els russos han sotragat el mercat des que s'instal·laren a Miami i Puerto Rico i superaren en salvatgisme als *supermachos* de les màfies llatines. Des d'allí s'alien amb els colombians per comprar coca (que es distribuirà a Amèrica i Europa) en canvi d'armes ultrasofisticades.

Evidentment, la superoferta respon a una demanda en exponencial expansió. Els Estats Units i Europa són mercats de consum relativament estables, però han aparegut noves zones en el punt de mira que exigeixen mercaderia a cabassos: destaquen el Japó, Àfrica del sud, Rússia i Europa oriental quant a la coca, l'antic bloc comunista i el tercer món demanden heroïna, i Àsia i Àfrica prefereixen les drogues de síntesi. De la mateixa manera, els països productors s'han consolidat com a grans consumidors de les seues pròpies substàncies. Tot això s'acompanya de la munió de conflictes bèl·lics, moltes vegades locals, que s'han produït arreu del món als últims anys. Aquests faciliten la nova teranyina inextricable del tràfic, perquè les faccions bel·ligerants utilitzen la droga per finançar els conflictes, i els traficants pròpiament dits se serveixen de les noves fronteres per inundar territoris verges.

La connexió euro-mediterrània. Després dels Estats Units, el major devorador de drogues dures del món, Europa és el gran supermercat del consum. La ruta dels Balcans de l'heroïna no és controlada abans de la frontera hongaresa, a les antigues repúbliques soviètiques opera un eixam de tràficants de narcòtics, i els aeroports de Budapest, Praga i Varsòvia són vitals per ingressar cocaïna. Els traficants aprofiten els avantatges que dona el tractat de Schengen, que permet la lliure circulació de persones a través d'una sèrie de països de la Unió Europea (UE). França ha pressionat molt Holanda perquè controle la tolerant circulació

ARXIU / RAFA GIL

A l'estat espanyol, les forces de seguretat intercepten la major part de cocaïna destinada a Europa.

ARXIU / EFE

de consum de cannabis al país de les tulipes, un producte que des d'allí viatja envers els països europeus veïns. La maniobra francesa, més que probablement, vol beneficiar els interessos comercials que l'estat gal sempre ha tingut amb el Marroc (el major productor de cannabis del món i gran emmagatzemador de drogues per a Europa). A causa de l'augment del control de les duanes practicat pel regne alauita, s'han reforçat les rutes del narcotràfic que fan cap al Regne Unit i Itàlia, on la Cosa Nostra i la Camorra continuen consolidant la seua col·laboració amb els colombians.

L'estat espanyol és un gran lloc de consum i trànsit. És ací on les forces de seguretat intercepten la major part d'enviaments de cocaïna

destinats a Europa (en xifres de 1995, això significa el 30% de la coca detectada amb objectius europeus) i, per això, les vies es desvien a poc a poc des d'Espanya cap a Portugal i Itàlia.

Amb tot, la situació geogràfica del territori —una porta entre Amèrica, Àfrica i Europa— converteixen l'estat espanyol en indret privilegiat per al tràfic de droga. Principalment, la cocaïna entra per aeroports i ports, l'heroïna pels ports i carreteres, l'haixix per ports i carreteres i les drogues de síntesi per aeroports (vegeu pàgina 29). Les xarxes llatinoamericanes de cocaïna l'utilitzen per expandir-se cap a Europa (vegeu entrevista pàgina 26) fent-la arribar a través del Carib. És també un lloc clau per a

Dalt, una manifestació en el barri de Campanar de València, convocada pels veïns per protestar contra el tràfic d'heroïna. A sota, cultius de cascall a Tailàndia, un dels grans centres mundials productors d'heroïna. El consum d'aquesta droga es manté al nostre país en els ambients marginals.

ARXIU / EFE

El ministre espanyol de l'Interior, Jaime Mayor Oreja, observa un dels molts laboratoris per sintetitzar droga desmantellats per la policia. En la zona compresa entre Alacant i la Jonquera, es consumeixen i decomissen les tres quartes parts de les drogues químiques de l'estat espanyol.

l'expansió de l'haixix des del Marroc i el Líban (per això, les confiscacions majors són de coca i haixix), però les xarxes d'heroïna turques són també molt actives, encara que aquesta droga arriba en quantitats menys espectaculars, bàsicament perquè l'estat espanyol és una zona de consum d'aquest narcòtic, però no de trànsit.

La marihuana, exceptuant alguns desembarcaments controlats precisament a ports del País Valencià (vegeu pàgina 29), es cultiva en casa dels mateixos usuaris. I les drogues de síntesi tenen al sud d'Europa dues grans vies d'expansió: els laboratoris de fabricació instal·lats en la zona de consum, o el trànsit turístic a través d'aeroports, sempre en petites quantitats.

Normalment, les pastilles que vénen de fora són les més cares i les més preuades pels usuaris, que les consideren de més qualitat. Els laboratoris interiors acostumen a copiar el disseny de la droga estrangera, amb pocs escrúpols pel que fa a la puresa de la substància. Uns laboratoris que apareixen i desapareixen com bolets al llarg dels Països Catalans (el pont mediterrani per als narcos), sobretot al Principat i al País Valencià.

Així doncs, el tràfic generalista de droga és gran: segons la memòria de 1996 del Plan Nacional sobre Drogas, a Catalunya es varen obrir 4.597 procediments judicials per tràfic d'estupefaents; al País Valencià, 2.113, i a les Balears 583. El consum, per la seua banda, és constant: el mateix informe in-

dica que en el 1996 es varen aplicar a Catalunya 8.576 sancions per tinença i consum d'estupefaents; 3.016, a les Balears; i 9.156, al País Valencià. Aquest últim cas és curiós. En principi, es podria de-

El País Valencià és l'indret on s'ha aplicat amb més rigor la llei Corcuera, que permet tot tipus d'escorcolls antidroga.

duir que els valencians són especialment afeccionats a *col·locar-se*. Però segons demostra el sociòleg J. C. Usó en l'article "Drogas y seguridad ciudadana", publicat a la revista *Claves de razón práctica*, el País Valencià és la comunitat autònoma on s'ha aplicat amb més rigor l'anomenada llei de protecció de la seguretat ciutadana (la "llei Corcuera", que permet efectuar automàticament els escorcollaments antidroga). L'índex de sancions derivades de l'aplicació de la llei per cada 10.000 habitants va ser al 1995 del 27,2, mentre que a les Balears va ser del 17,2 i a Catalunya del 12,9.

L'autor explica un motiu evident: la criminalització del cir-

cuit de discoteques valencianes anomenat ruta del *bakalao* que va ser considerat pel Ministeri de l'Interior com un gran focus de perdició de l'estat espanyol. Els continus dispositius antidroga de la Guàrdia Civil en les zones de discoteques (en aplicació de la llei Corcuera) han contribuït a l'aniquilació de la ruta en qüestió, i han elevat les estadístiques consultades per Usó. Els resultats d'aquests controls no han superat el degoteig de confiscacions de substàncies utilitzades majoritàriament per al propi consum.

Regina coca. La cocaïna és la droga dura de major consum. *Es-niflar* ha deixat de ser un exercici *in* i ha acabat a grans trets acceptant-se com una qüestió delicada inherent a la vida urbana, diürna i, sobretot, nocturna. Inhalat base —la pasta essencial de la cocaïna, a la qual s'arriba tallant el clorhidrat amb amoníac o èter— és una pràctica més brutal i menys estesa, i unida generalment als consumidors d'heroïna. No obstant això, fa tres anys la policia espanyola va detectar a València un habitatge que servia com actiu fumador de base per a clientela aliena al cavall.

El *crack*, tot i que es troba en altres zones de l'estat, té presència mínima al nostre país. En canvi, el haixix ha incrementat el seu consum en els hàbits ciutadans. En part perquè, des de fa pocs anys, ha tornat a ser una droga unida a la modernitat, que s'utilitza sobretot com a element de *baixada* per als efectes superestimulants de la cocaïna o de les drogues sintètiques. I és que aquestes últimes continuen molt de moda. Segons fonts de la brigada d'estupefaents de la Prefectura de la Policia Nacional a València, en la franja que va d'Alacant a la Jonquera, es decomissen i consumeixen les tres quartes parts de les drogues químiques de l'estat espanyol. L'èxtasi, però, va de *baixada*, perquè cada vegada està més adulterat. El consum irresponsable d'èxtasi ha provocat en els últims anys una mort a Mataró, dos a Eivissa (des d'on es va presentar al món a finals dels

'instal·laren a Miami i superaren les màfies llatines

80), tres a Alacant i tres a València.

Algunes de les últimes aportacions químiques són el GHB, una mena d'èxtasi líquid, i la ketamina (coneguda com Kat o Special K), droga de moda a Nova York i Londres que ja camina per València i Barcelona. En realitat és un derivat d'un anestèsic per a animals que en principi s'utilitzava en els humans i va ser retirat perquè provocava al·lucinacions. De fet, una dosi elevada de ketamina provoca desdoblaments sensorials i la consegüent paranoia. En l'altre punt, l'heroïna ha tornat a un consum estable després d'incrementar-se en cercles alternatius noctàmbuls, musicals o artístics els últims anys, sobretot a conseqüència de l'impacte que va tenir la moda estètica *grunge* i la seua veneració a l'autodestrucció.

Encara que en altres països l'heroïna estiga considerada com a droga a l'alça (recordem els escàndols que han assaltat les grans passarel·les de la moda, arran del descobriment de casos de models enganxades al cavall i de la mort d'un fotògraf per sobredosi), ací continua reclosa en ambients marginals. La por de la sida ha fet que siga més habitual inhalar-la que injectar-se-la.

Colps policíacs. Les confiscacions d'heroïna i drogues químiques són inferiors a les d'haixix i cocaïna (vegeu pàgina 29) perquè les xarxes de tràfic són menys evidents i perquè arriben en menys quantitat al nostre país. En el cas de les substàncies de síntesi, també per la celeritat amb què substàncies noves se superposen en el mercat a les ja controlades, i per la mobilitat dels laboratoris.

El País Valencià es va convertint en el gran port per a l'haixix (20.000 quilos decomissats a l'últim any), perquè els marroquins desvien allí els seus carregaments per temor de l'immens control a què les forces de seguretat sotmeten el sud de la península. Però no ho tenen fàcil, gràcies a l'increment d'èxits i de mitjans de la policia i de la guàrdia civil. Amb la

creació de les UDYCO (Unidad de Drogas y Crimen Organizado) de la policia espanyola, aprovada el passat gener del 1997 pel consell de ministres dins del Pla de Mesures per a Lluitar contra les Drogues, el control del crim relacionat amb estupefaents ha experimentat un notable increment.

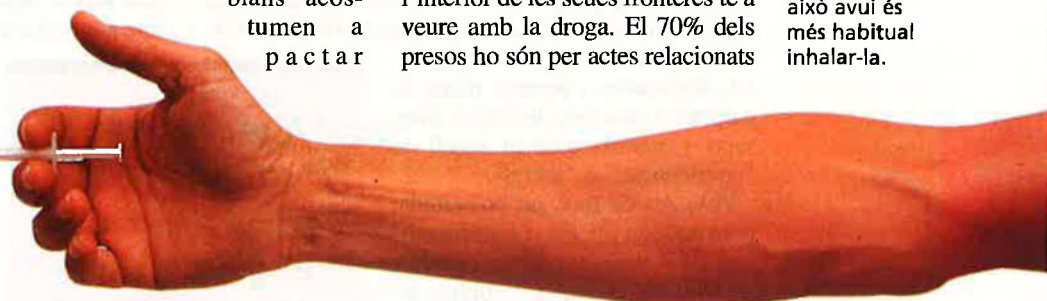
La connexió entre les UDYCO, la Guàrdia Civil i els Serveis de Vigilància Duanera, i el constant contacte amb la Interpol, Europol i la policia americana antinarcòtics DEA alcen un mur cada vegada més infranquejable per als traficants, que es complica amb els acords de col·laboració en matèria antidrogues que el govern central ha impulsat amb molts dels països productors. Així, s'han descobert formes d'entrada de droga innovadores, especialment pel que fa a la coca. Per exemple, els colombians acostumen a

p a c t a r

que venia de Colòmbia amb una gegantesca gossa Sant Bernard. El comportament de la gossa era estrany, i es va descobrir que havien dut l'animal perquè transportara, entre la pell i la carn, un bon nombre de bosses de coca. Si no haguera estat interceptada, la gossa (que es diu Pochola) hauria estat de nou oberta pels traficants receptors per *extirpar-li* la cocaïna. Fa poc, la premsa apuntava un nou mètode ideat al Perú: implants de cocaïna líquida dins dels pits de dones que envien en vols a Europa i als Estats Units. La picaresca és indestruïble de la ment dels narcos.

Com a font d'ingressos lucrativa que és, la droga se situa gairebé de manera omnipresent dins dels delictes comesos a l'estat espanyol, que és un punt preferent de l'emblanquiment internacional de diners. El 35% d'aquesta activitat a l'interior de les seues fronteres té a veure amb la droga. El 70% dels presos ho són per actes relacionats

Les injeccions d'heroïna han causat molta mort a causa de la sida. Per això avui és més habitual inhalar-la.

amb empreses europees dedicades a la importació en pèssima situació econòmica: s'ofereixen a remuntar aquestes empreses a canvi de la seua col·laboració en la importació de considerables quantitats de cocaïna per mar. Mesos enrere, la policia espanyola va descobrir que una família de Catarroja (l'Horta Sud) dedicada al transport de fusta, camuflava cocaïna colombiana en el material que importava. No obstant això, la coca arriba de les maneres més inimaginables sobretot quan ho fa a través d'aeroports com el de Barcelona. Per vol, el més normal és introduir-la en petites quantitats que els camells engoleixen en bosses i emmagatzemen a l'estómac.

Però de vegades s'arriba a l'histrionisme total. Com a exemple, Govern Civil de Barcelona informa que un dels casos més sorprenents el va protagonitzar una dona

amb un negoci, el narcotràfic, provocador de molta mort i grans títols. Com els generats pel descobriment dels cadàvers del *jardí dels horrors* de Castelló: almenys un dels cossos, se'l suposa relacionat amb el tràfic d'estupefaents.

O el fa poc processament de l'empresari valencià Enrique Tatay en connexió amb un enviament de dos quilos de cocaïna des de Venèçuela. I com la detenció a l'octubre, a l'aeroport del Prat, d'un dels *capos* del *cartel* del Medellín. O la detenció a Girona el passat setembre del rei de l'haixix, Abdeluahiz Mizzian Amar. Traficants que, més que ningú, s'esgarripen pensant en la possibilitat de la legalització de les drogues. En aquest sentit, no han de preocupar-se perquè aquest és un debat que avui es presenta irresoluble.

Joan M. Oleaque